

Prosjektbeskrivelse

Kultur for å delta

Kulturell opplevelse og deltagelse som kilde til utvikling og integrering

Prosjektsammendrag

Dette prosjektet skal: 1) undersøke kulturell deltagelse blant barn og unge i Drammen, 2) undersøke effekten av fire konkrete prosjekter for å involvere nye grupper i kulturelle opplevelser, 3) utvikle nye verktøy for og en ny rollebeskrivelse av lokalt kulturarbeid i flerkulturelle kommuner.

Vi skal fylle ut det kunnskapsgapet som vi avdekket i et forprosjekt – gjennom å kartlegge omfanget av, motivasjon for og barrierer for kulturell deltagelse på tvers av økonomiske, sosiale og kulturelle skillelinjer. Vi skal følge utvalgte tiltak for å studere hvordan kulturell deltagelse forsøkes påvirket gjennom ulike former for prosjektarbeid. Vi skal også følge et utvalg skoleklasser over tid for å studere mønstre i kulturbruk og -deltagelse. Gjennom et tett samarbeid mellom forvaltning og forskning skal vi utvikle ulike verktøy: for kartlegging av kulturell deltagelse, for utprøving av ulike former for kulturarbeid, og for et innovativt samarbeid mellom forvaltningspraksis og forskningsarbeid.

Introduksjon

Et utgangspunkt for dette prosjektet er at lokal kulturpolitikk og lokal velferdspolitik er tett knyttet sammen. På mange måter er kulturpolitikk for barn og unge velferdspolitik. Dette er kanskje spesielt tydelig der man arbeider med barn og unge, integrering og oppvekstmiljø. På disse områdene deler kulturpolitikken og velferdspolitikken mange av de grunnleggende mål for arbeidet.

Prosjektet tar utgangspunkt i tre arbeidshypoteser og situasjonsbeskrivelser:

1. Den første er at kulturell deltagelse dreier seg *både* om opplevelse av kulturuttrykk og om deltagelse i sivilsamfunnet. Dermed er kulturell deltagelse både en individuell og en demokratisk verdi.
2. Den andre er at denne deltagelsen er fordelt ujevnt langs nokså forutsigbare akser: deltagelse synker med blant annet alder, utdanningsnivå, økonomi og varierer klart i forhold til etnisk bakgrunn.
3. Den tredje er at det i lys av de utfordringer som dette medfører, er behov for å tenke nytt om lokal og regional kulturforvaltning, som gjennom sitt kulturarbeid driver både kulturpolitikk, velferdspolitik og integreringspolitikk. Hvilken kunnskap trenger vi for å utvikle dette arbeidet?

Dette prosjektet er et nyskapende forsøk på å utvikle verktøy for arbeid med, kartlegging av og analyse av kulturell deltagelse. Det representerer innovasjon gjennom et integrert og prosessbasert samarbeid mellom kulturforvaltning på den ene siden og kulturforskning på den andre siden. Kulturforvaltningen bidrar med erfaring fra og kunnskap om det konkrete

kulturarbeidet på lokalt og regionalt nivå. Gjennom arbeidet i Drammen kommune, blant annet gjennom enheten Interkultur, er det bygget opp en bred plattform av erfaringsnær kunnskap om hvilke utfordringer det lokale kulturarbeidet møter. Samtidig er det denne kulturforvaltningen som best kan identifisere hvilke kunnskapsbehov som dette arbeidet er preget av, og hvor kunnskapsutvikling kan bidra til å heve kvaliteten på, effektiviteten til og resultatene av kulturarbeidet. Det er en allmenn målsetting både for velferdspolitikken, integreringspolitikken og kulturpolitikken at deltagelse i kulturlivet skal gjenspeile sammensetningen av befolkningen. At det ikke er slik, er det mange tegn som tyder på. Dette prosjektet vil bidra til både å dokumentere reell deltagelse og til å utvikle verktøy for å påvirke det etablerte mønsteret for kulturell deltagelse.

Kulturforskningen bidrar med bred erfaring fra forskningsprosjekter fra alle nivåer av norsk kulturpolitikk. I tillegg vil forskningspartneren i prosjektet representere en analytisk og metodologisk kompetanse som er nødvendig for å arbeide frem de relevante forskningsspørsmålene, den empiriske strategien, de analytiske verktøyene og den konkluderende analysen.

I mellom de to hovedpartnerne i dette prosjektet – forvaltningen og forskningen – Drammen kommune og Telemarksforskning - vil det foregå en gjensidig kunnskapsoverføring gjennom hele prosjektet som tar utgangspunkt i de to partners kompletterende kompetanse. Denne vil utfylles av et tett samarbeid med det engelske selskapet Creativity, Culture and Education (CCE), som har lang internasjonal erfaring i både praktisk arbeid og kunnskapsutvikling rundt barn og unges kulturelle engasjement.

Forskningsresultatene fra dette prosjektet vil kunne:

- øke kunnskapen om barn og unge, kulturell deltagelse og kulturell opplevelse
- forbedre og effektivisere arbeidet med kulturarbeid rettet mot barn og unge
- fungere som verktøy i kultur- og utviklingsarbeid i andre norske kommuner
- fungere som modell og metode for undersøkelser i andre norske kommuner

Med det vil prosjektet bidra til å oppfylle målsettingene for Oslofjordfondets utlysning, som er å:

- bidra til økt bruk av forskning i regionen som grunnlag for regional innovasjon og regional utvikling.
- utvikle offentlig sektors rolle som samfunnsutvikler,
- bidra til å kunne løse samfunnsutfordringer
- gi bedre grunnlag for beslutninger

Mål

<p><i>Kultur for å delta</i> skal gjennom et nyskapende samarbeid mellom forvaltning og forskning utvikle både kunnskapsgrunnlag og verktøy for kulturarbeid rettet mot barn og unge.</p>

Delmål:

1. Utvikle et oppdatert verktøy for kartlegging av kulturell deltagelse blant barn og unge (*kartleggingsfasen*)

2. Undersøke og følgeevaluere prosjekter for økt kulturell deltagelse (*prosjektfasen*)
3. Analysere 1) hva som påvirker valg i forhold til kulturell deltagelse, 2) hvordan disse valgene påvirker de som deltar og 3) hvordan disse valgene kan påvirkes gjennom konkret prosjektarbeid (*resultat- og analysefasen*)
4. Utvikle og prøve ut metoder for praktisk samarbeid mellom forskning og forvaltning (*løpende*)

Problemstillinger

Dette prosjektet skal undersøke de følgende spørsmålene:

- Hvem deltar i hvilke former for kulturtilbud blant barn og unge i Drammen?
- Hva fremmer og hva hindrer deltagelse i kultur?
- Hvilke former for prosjektarbeid rettet mot barn og unge gir hvilke typer resultater?
- Hvilken rolle kan og bør lokal/regional kulturforvaltning spille for å fremme kulturell deltagelse?
- Hvordan kan kulturforvaltning som praktisk velferds-, sosial- og integreringspolitikk utvikles gjennom kunnskapsarbeid?

Disse problemstillingene er utviklet på bakgrunn av de resultater og kunnskapsbehov vi avdekket i forprosjektet *Mapping the Gap* og på bakgrunn av tidligere forskning på mønstre for kulturell deltagelse. Forprosjektet konkluderte blant annet med:

- Det har vært gjennomført flere ungdomsundersøkelser i Drammen, men ingen av disse har fokusert spesifikt på kulturtilbud, -deltagelse og -bruk. Undersøkelsene illustrerer noen generelle mønstre i fritidsaktiviteter, men enkelte data er nokså utdaterte.
- Den nasjonale kulturstatistikken i SSBs Kulturbarometer gir ikke statistisk signifikant informasjon om kulturbruksmønstre blant barn og unge i Drammen.
- Offentlige utgifter til kultur i Drammen er relativt høye. Drammen bruker 31% mer på kultur enn gjennomsnittskommunen (målt i kroner pr. innbygger)
- Fokusgruppesamtaler med elever viser at det å lytte til musikk, bruke sosiale medier og gå på kino ser ut til å være de viktigste kulturaktivitetene. Enkelte reiser til Oslo for å oppsøke et kulturtilbud, men de fleste forholder seg til kulturtilbudet i Drammen.
- Samtaler med lokale kulturarbeidere peker på viktige utfordringer for arbeid med barn og unge og kultur: et behov for relevante møteplasser, en potensiell segregering langs etniske, sosiale og økonomiske skillelinjer, samt potensialet for en aktiv bruk av kultur i sosialt arbeid rettet mot barn og unge.
- Gjennomgangen av kvalitative og kvantitative data viser at det er en mangel på 1) oppdaterte data, 2) undersøkelser og forskning med kulturtilbud, -deltagelse og -bruk som hovedtema og 3) undersøkelser som tar for seg Drammensregionen og/eller Drammen kommune.

Tidligere forskning om kulturell deltagelse og mønstre for denne har gjerne vært av nokså generell karakter og svært ofte forholdt seg eksplisitt til Pierre Bourdieus analyser av kulturell

kapital og kulturelt konsum. Bourdieus hovedtese på dette området er at smak, deriblant i forhold til kultur, i stor grad bestemmes av klassebakgrunn og utdanning. Dermed følger kulturbruk forutsigbare mønstre. Selv om denne tesen har blitt utfordret både av alternative teorier og nye empiriske studier, fortsetter Bourdieus analyser å ha noe i nærheten av allmenn gyldighet som referansestudie, også i norske undersøkelser.

Bildet som gis av den nasjonale kulturstatistikken og den kultursosiologiske forskningen om kulturbruk har blitt utfyllt av meta-studier som gjennomgår kunnskapsstatusen på dette området. Forbruksmønstre viser seg å være overraskende stabile, til tross for flere tiårs aktiv kulturpolitikk for å demokratisere kulturen for å gjøre kulturen demokratisk. Per Mangset gjennomgikk i 2012 kunnskapsstatusen for kulturbruksmønstre i Norge, og konkluderte blant annet med at det er ”solid empirisk dekning for å fastslå at nordmenns kulturbruk stadig i høy grad er systematisk differensiert etter sosiale bakgrunnsfaktorer, særlig ut ifra utdanningsnivå, yrkesstatus, alder og bosted, men også ut ifra kjønn” .

I en fersk undersøkelse om kulturbruk i norske storbyer, ble det blant annet konkludert med at de følgende elementene kunne identifiseres som *barrierer* for kulturell deltagelse og opplevelse: tid, pris, interesse, avstand. Samtidig handler det i følge denne undersøkelsen først og fremst om *livsfaser*: ”I alt virker det som den største barrieren vi møter er ganske entydig at folks kunstkonsument i stor grad er determinert av i hvilken livsfase de befinner seg i ...”.

Basert på det kunnskapsgrunnlaget som finnes både i de ulike former for kulturbruksundersøkelser og i den etter hvert omfattende litteraturen om kulturens sosiologi, vil vi i dette prosjektet utvikle en metodisk strategi som både reflekterer en generell kunnskapsstatus samtidig som vi tar høyde for de særtrekk som ligger i prosjektets nedslagsfelt i forhold til sted og målgruppe.

Løsningsforslag og analyse

Prosjektet er tenkt gjennomført i tre faser: Kartleggingsfasen, prosjektfasen og resultat- og analysefasen. Disse fasene er direkte knyttet til prosjektets delmål: *Kartleggingsfasen* skal gi et dekkende bilde av barn og unges kulturbruksmønstre i Drammen, og dermed oppfylle delmål 1. *Prosjektfasen* skal følge utvalgte tiltak tett for å vurdere og prøve ut ulike modeller for å påvirke kulturell deltagelse/opplevelse, og dermed oppfylle delmål 2. Delmål 3 skal nås gjennom den avsluttende *resultat- og analysefasen*, mens delmål 4 oppnås gjennom en oppsummerende analyse av og evaluering av erfaringene med prosjektorganiseringen.

Kartleggingsfasen – hvem deltar eller ikke i hva og hvorfor er det slik?

I denne fasen ønsker vi å undersøke kulturbruk og kulturdeltagelse blant barn og unge i Drammen. Fra forprosjektet vet vi at oppdatert kunnskap om disse størrelsene ikke finnes pr. i dag. I denne fasen ønsker vi å skaffe oss et detaljert bilde av kulturdeltagelsen, både gjennom egen aktivitet og som tilskuer/tilhører. Videre ønsker vi å undersøke hvilke mønstre som avdekkes i denne kulturdeltagelsen. Hvilke skillelinjer finnes i forhold til sosioøkonomiske og kulturelle variabler? Hvor tilfreds er barn og unge med det kulturtilbudet som eksisterer? Hva savner de?

Kartleggingen vil bli gjennomført på elever ved ungdomsskoler i Drammen. Dette vil skje gjennom en metode der vi trekker inn skolen og elevene som «unge forskere» ved at de selv samler inn data og også får tilbud om senere å delta i bearbeidingen av utvalgte data. Gjennom samarbeid med lærere på ungdomsskoletrinnene vil vi gjennomføre en online-survey ved hjelp av verktøyet SurveyXact, der elevene bruker tid i en skoletime til å svare på det elektroniske spørreskjemaet. I utgangspunktet ønsker vi å dekke alle elever på alle fem ungdomsskoler i Drammen (Børresen, Galterud, Kjøsterud, Svensedammen og Marienlyst skoler, i tillegg til ungdomsskoletrinnene på Gulskogen), samlet over 2000 elever. I etterkant av den gjennomførte surveyen vil vi invitere skolene til å involvere klassene i å arbeide med resultater fra undersøkelsen: hvilke tall kom fra den enkelte skole, fra de ulike klassetrinnene, hvorfor tror elevene at det er slik?

Denne kvantitative undersøkelsen vil gi et bredt og dekkende bilde av ungdomsskolelevers kulturbruk i Drammen. Gjennom å benytte elever fra alle ungdomsskoler kan vi også krysskoble relevante data mot andre skoledata vi kjenner fra tidligere. I tillegg til den kvantitative undersøkelsen vil vi også gjennomføre en serie kvalitative intervjuer med kulturarbeidere, lærere og tilretteleggere; aktører som arbeider med og mot barn og unge innenfor ulike kulturelle aktiviteter. Disse informantene vil kunne utfylle bildet med kunnskap og synspunkter på hvorfor mønstrene for kulturell deltagelse er som det er.

Etter endt kartlegging og analyse av denne vil vi stå igjen med følgende kunnskap:

1. En situasjonsbeskrivelse av kulturdeltagelsen blant barn og unge som Drammen kommune kan legge til grunn for sine konkrete satsninger på feltet.
2. En statusbeskrivelse av kulturdeltagelsen som Telemarksforskning kan legge til grunn for vurdering av måloppnåelsen i prosjektfasen.
3. Ytterligere kunnskap om mangler i lokal, regional og nasjonal kulturstatistikk og hvordan dette kan forbedres.

Kartleggingsfasen vil avsluttes med et seminar/workshop der resultatene presenteres og innspill samles inn.

Prosjektfasen – hvordan jobber man i konkrete prosjekter med deltagelse og opplevelse og hvordan kan man jobbe?

I prosjektfasen vil prosjektgruppen følge tett arbeidet i fire ulike tiltak/prosjekter som arbeider med barn og unge og kultur. De utvalgte *case* for denne fasen er *Matendo*, *G60*, *Fjell 2020* og prosjektet *Kulturskole for flere*. Disse prosjektene/tiltakene er valgt fordi de gir et variert grunnlag for å analysere ulike sider av kulturarbeid rettet mot barn og unge. *Matendo* er et privat initiativ, der minoritetsungdom gjennom stor grad av selvstyre både arrangerer og deltar i ulike former for forestillinger, konserter og fremvisninger. *G60* er et kommunalt drevet kulturverksted, med vekt på musikk. *Fjell 2020* er et pågående kommunalt *nærmiljøprosjekt* for å satse på stedsutvikling, folkehelse og bedring av levekårene i bydelen Fjell. Dette inkluderer kulturelle tilbud med og for barn og unge, samtidig som prosjektet er i en tidlig fase. Dette åpner for muligheten til å prøve ut ulike modeller for systematisk utprøving av effektivitet og resultater. *Kulturskole for flere* er et prosjekt i regi av

kulturskolen i Drammen for å rekruttere flere barn til kulturskolen, særlig rettet mot Fjell barneskole.

Dermed vil vi i denne delen av prosjektet dekke ulike måter å jobbe på, ulike innfallsvinkler, ulike former for involvering av kulturarbeidere og voksenpersoner m.m. Disse kan sammenlignes, og i tillegg har man mulighet til å teste ut ulike måter å arbeide på etter gitte parametre. Videre vil de ulike casene belyse ulike delproblemstillinger i prosjektet:

- Gjennom å følge Matendo og G60 får vi muligheten til å undersøke hva som påvirker kulturelle valg når unge velger selv og ikke følger sine foreldres valg. I tillegg har vi gjennom disse to prosjektene muligheten til å se forskjeller mellom et prosjekt der kommunen er aktivt inne som eier og et prosjekt der et privat initiativ er utgangspunktet. I tillegg er det her interessant å se nærmere på funksjonen til en voksenrolle; den funksjonen som en mellommann, en kulturmegler, har for engasjement og deltagelse.
- I prosjektet Kulturskole for flere vil vi følge et forsøk på direkte rekruttering av barn med minoritetsbakgrunn til kulturskolen, for å se på virkemidler, verktøy, utfordringer og resultater. Hvordan kan et prosjekt som dette endre eller utjevne de forskjeller i kulturell deltagelse som følger langs sosiale, økonomiske og kulturelle skillelinjer?
- Innenfor det store rammeprojektet Fjell 2020 vil vi få muligheter til å prøve ut og følge opp ulike modeller: Hvilke ulike modeller for involvering av barn og unge gir hvilke resultater i forhold til kulturelt engasjement og interesse?

Metodisk vil denne delen av prosjektet bestå av en kombinasjon av ulike former for kvalitativ metode. For det første vil vi med jevne mellomrom intervju de ansvarlige for de ulike prosjektene for å avdekke formål, innretning og erfaringer. For det andre vil vi bruke observasjon for å se på nært hold hvordan de ulike tiltakene arbeider målrettet. Her vil vi også gå aktivt inn i implementering av konkrete modeller innenfor rammeprojektet Fjell 2020. Det gir oss en unik mulighet til både å forme et eller flere opplegg helt fra idéfasen og så følge iverksettingen av opplegget i praksis. Dette vil gjennomføres i tett dialog med en ressursgruppe med kulturentreprenører med erfaring fra lignende arbeid. For det tredje vil vi intervju ungdommer (og innenfor Kulturskole for flere-prosjektet barn og/eller deres foreldre) for å få innblikk i deres motivasjon for og grunner til å delta på det de gjør. Blant intervjuene vil vi velge ut en liten gruppe barn og unge som vi intervjuer i både det første, andre og tredje året i prosjektet.

Resultat- og analysefase – hva vet vi ved prosjektslutt om hvordan kulturarbeid bør innrettes for å nå barn og unge?

Den tredje og avsluttende fasen i prosjektet er en resultat- og analysefase, der vi gjennom analytisk arbeid kombinerer resultatene fra kartleggings- og prosjektfasen for å finne svar på de overordnede spørsmålene i prosjektet: Basert på kunnskapen om kulturbruksmønstre og på erfaringen fra ulike typer prosjektarbeid - hvilke verktøy er de mest effektive for kulturarbeid mot barn og unge i flerkulturelle kommuner?